

## LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE 9.10.2023

### Mielenterveyden keskusliitto ry

*HE 269/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveystalouden yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta*

Kiitämme mahdollisuudesta lausua asiassa. Käsitlemme lausunnossamme neljää teemaa:

- 1) Valtionavustuksen saajan määritelmä
- 2) Avustuksen delegointi muulle kuin yhdistykselle tai säätiölle
- 3) Yleishyödyllisyyden määritelmä
- 4) Avustettava toiminta

#### 1. Valtionavustuksen saajan määritelmä

Lakiehdotuksen 2 §:n mukaisesti avustusta voitaisiin myöntää ”oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille”. Aiemmin myös muut yhteisöt ovat voineet olla avustuksen saajia. Tällaisia yhteisöjä voivat olla esimerkiksi osuuskunnat ja osakeyhtiöt.

Perustelujen mukaan ”[k]äytännössä kaikki nykyiset avustuksensaajat ovat tällä hetkellä joko yhdistyksiä tai säätiöitä, joten käytännössä tämä muotoilu vain osaltaan selkeyttäisi vallitsevaa oikeustilaa” (s. 25). Vaikka hallituksen esityksen mukaan avustusta myönnetäänkin tällä hetkellä vain kahdelle osakeyhtiölle<sup>1</sup>, ei tämä tarkoita, että oikeustila olisi varsinaisesti ”epäselvä”<sup>2</sup>.

**Kaikkien yleishyödyllisten, oikeuskelpoisten yhteisöjen säilyttäminen avustuskelpoisena olisi neutraali ratkaisu, joka ei olisi tulevaisuudessa muuttuvaan toimintaympäristöön mukautuvien, joustavien ja nopeiden ratkaisujen esteenä.**

#### 2. Avustuksen delegointi muulle kuin yhdistykselle tai säätiölle

Valtakunnalliset liitot delegeivat avustusta myös merkittävälle osalle jäsenjärjestöjään. Esimerkiksi Mielenterveyden keskusliitto välittää avustusta eteenpäin noin 80 jäsenyhdistykselle, joka on hieman yli puolet koko liiton jäsenyhdistysten määrästä.

Yhdistyslain uudistamisen yhteydessä perinteisten yhdistysten rinnalle säädettäneen mahdollisuus toteuttaa yhdistymisvapautta hallinnollisesti kevyemmässä *toimintaryhmässä*. Nämä toimintaryhmät olisivat oikeuskelpoisia oikeushenkilöitä ja ne pitäisivät yhdenkertaista kirjanpitoa.

---

<sup>1</sup> Yksi tällainen avustusta saava osakeyhtiö on esimerkiksi Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy, joka ei uuden lain voimaan tullessa olisi enää valtionavustuskelpoinen.

<sup>2</sup> ”Oikeustilan epäselvyys” viittaisi ennemminkin tilanteeseen, jossa esimerkiksi lainsäädännön tulkinnanvaraisuuden vuoksi ei olisi riittävää oikeudellista varmuutta siitä, mitkä yhteisöt olisivat avustuskelpoisia ja mitkä eivät.

STEA:n avustusoppaan mukaan "[a]vustuksen delegoinnilla tarkoitetaan sitä, että toinen avustuskelpoinen toimija saa osan myönnetystä avustuksesta käytettäväksi avustuspäätöksen käyttötarkoituksen mukaiseen toimintaan tai hankkeeseen".<sup>3</sup>

Toimintaryhmät eivät olisi avustuskelpoisia, sillä lakiehdotuksen 2 §:n mukaisesti avustuskelpoisia olisivat vain oikeuskelpoiset yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt. Mikäli toimintaryhmä ei voisi vastaanottaa myöskään delegoitua avustusta, tekee se toimintaryhmän perustamisesta vähemmän houkuttelevaa.

**Lainsäädännössä olisi tarkoituksenmukaista selkeyttää sitä, onko avustusta saavan yhdistyksen tai säätiön mahdollista delegoida myönnettyä avustusta eteenpäin myös sellaiseen paikallistoimintaan, jota järjestäisi toimintaryhmä. Vaihtoehtoisesti avustuskelpoisuudesta tulisi säätää siten, että avustuskelpoisia olisivat kaikki oikeuskelpoiset, yleishyödylliset yhteisöt.**

### 3. Yleishyödyllisyyden määritelmä

Hallituksen esityksen perusteluissa yleishyödyllisyyden määritelmä on sidottu tuloverolain (1535/1992) 22.1 §:n määritelmään. Muita, tuloverolain määritelmästä poikkeavia ja itsenäisiä yleishyödyllisyyden määritelmiä ovat esimerkiksi korkotukilain (604/2001) ja rahankeräyslain (863/2019) määritelmät.

Koska Verohallinto tekee päätöksen yhdistyksen tai säätiön tuloverolain mukaisesta yleishyödyllisyydestä, jää avoimeksi, missä määrin verottaja tekee välillisesti päätöksen myös sen avustuskelpoisuudesta. Avoimeksi jää myös, mikä on STEA:n rooli ja toimivalta yleishyödyllisyyden määritelmän tulkitsemisessa, mikäli tuloverolain mukainen yleishyödyllisyys on myös sosiaali- ja terveysalan yhdistysten rahoituksesta säädettävän lain mukaisen yleishyödyllisyyden määritelmän perustana. **Näistä syistä tuloverolain ja rahoituslain määritelmien mahdollisesta yhteydestä olisi syytä säätää tarkemmin ja mielellään lain tasolla, ei vain lakiesityksen perusteluissa.**

### 4. Avustettava toiminta

Perustelujen mukaan avustusta ei ole mahdollisuutta käyttää kuntien tai hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien rahoittamiseen. On kuitenkin hyvä, että perustelujen mukaan avustusta tulisi voida käyttää kuntien kanssa tehtävään kokeilu- ja kehittämistyöhön tai uusien toimintamallien käyttöönottoon.

Lakiesityksen perusteluissa avustettavaa toimintaa ei ole käsitelty Kansaneläkelaitoksen järjestämän tai korvaaman kuntoutuksen näkökulmasta. Vaikka järjestöjen ryhmätoiminnasta onkin usein käytetty jotain toista nimitystä, kuten sopeutumisvalmennus<sup>4</sup>, on se muistuttanut usein tavoitteiltaan ja menetelmiltään Kansaneläkelaitoksen järjestämiä tai korvaamia kuntoutuksia.

---

<sup>3</sup> STEA:n avustusoppas, 2023, s. 15. [<https://www.stea.fi/wp-content/uploads/2022/03/STEA-avustusoppas-2023.pdf>]

<sup>4</sup> Sittemmin myös Kansaneläkelaitos on alkanut järjestää omaa sopeutumisvalmennusta.

On hyvä, että näiden kaikkien rajapintojen osalta valtionapuviranomainen voi käyttää tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jotta sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ei synny tarpeettomia katveja.

Lisätietoja:

Oskari Korhonen

lakimies, Mielenterveyden keskusliitto ry

040 843 2104

*oskari.korhonen@mtkl.fi*

Janne Jalava

kehitysjohtaja, Mielenterveyden keskusliitto ry

*janne.jalava@mtkl.fi*